עד: מרובה פרק שביעי בבא קמא

הוה ליה לאו שניתן לאזהרת מיתת ב"ד. אבל אי אין נהרגין
לא חסיב ליה שניתן לאזהרת מיתת ב"ד ותימה לר"י[א] דבכל
גמרא משמע [ב] אפי' התרו בו למלקות ולא למיתה דאע"ג שלעולם
לא יבא לידי חיוב מיתה כיון שלא התרו בו למיתה חשיב ליה
שניתן לאזהרת מיתת ב"ד ובפרק מי
שהחשיך (שבת דף קנד. ושם ד"ה בגלאו)
אמר דאין לוקין על לאו דמחמר
משום דהוי לאו שניתן לאזהרת מיתת
ב"ד לשאר מלאכות אע"ג דבמחמר
אין בו חיוב מיתה ובפ"ק דעירובין
(דף יח:) אמר דאין לוקין בתחומין
דהוי אזהרה נמי להוצאה ואפי' מאן
דפליג נמי לא קאמר אלא משום דמי
כתיב אל יוציא אל יצא כתיב אע"פ
שאין מיתה בתחומין אפילו למ"ד
דאורייתא ותי' ר"י דשאני לאו דלא
תענה דגלי ביה קרא דלקי מוהיה
אם בן הכות הרשע כדאמרינן
בריש מכות (דף ג: ושם) ובפ"ק
דסנהדרין (דף י. ושם[ב]) וכיון דגלי קרא[ב]
מוקמינן ליה לקרא במקום שאין יכול
לבא לידי חיוב מיתה כי היא דהתם
דמעידין שהוא בן גרושה או בן
חלוצה או כמו עדים שהוכחשו בנפש
למ"ד אין נהרגין כשהוזמו לבסוף
אבל למ"ד נהרגין אין סברא להעמיד
בו הפסוק כיון שיכול לבא לידי חיוב
מיתה וכי פריך התם[ג] דת"ל מלא
תענה פי' ולמ"ל קרא דוהיה אם בן
הכות הרשע ומשני משום דה"ל לאו
שאין בו מעשה הוה מלי לשויי דהוה
לאו שניתן לאזהרת מיתת ב"ד כה"ג
בעלמא לא לקי אלא[ד] דבעי לשויי
לכ"ע אפי' אליבא דר"מ דנפקא ליה
אזהרה לעדים זוממים מקרא אחריתא
בפ"ק דמכות (ד' ד:) [ה] וא"ת והשתא
דמשני משום דה"ל לאו שאין בו מעשה
לא אתי אליבא דר' יהודה דאמר (שם)
לאו שאין בו מעשה לוקין עליו וי"ל דלחיק
טפי לשויי כר"מ משום דאייתי התם
(שם.) בסיפא גבי מאתים זו וגבי מלקות
משמע דבבן גרושה או בן חלוצה
מודה א"ל אתי דהוה שיוויא כרבי
יהודה דהא טעמא דרבי יהודה
דאמר לאו שאין בו מעשה לוקין
עליו משום דגמר ממוליא ש"ר
ומעדים זוממין בבנין אב ואי לאו
דגלי בעדים זוממין מוהיה אם בן
הכות הרשע הוה אמרי' בכל דוכתי
דלאו שאין בו מעשה אין לוקין עליו
וא"ת דההיא שיוויא היכי אתי אליבא
דר"מ והא לר"מ בלא והיה אם בן
הכות הרשע ידעינן דלקו עדים
זוממין מע"פ שאין בו מעשה דגמרינן
ממוליא ש"ר כי היכי דגמר בפ"ק
דמכות (שם:) ממוליא ש"ר עדים
זוממין לוקין ומשלמין וי"ל דלא"ג
דגמר ממוליא ש"ר היינו דוקא לענין
שלוקין ומשלמין משום דאיכא לאוקמי
כדי דשעתו לדרשה אחריתי[ו] כדאיתא
בגלאו ערבות (כתובות דף לג.) אבל
לענין לאו שאין בו מעשה דילפינן מלעשות בגלאו הן הלוקין (מכות ד' יג:) דבעינן לאו שיש בו מעשה לא הוה גמרינן ממוליא ש"ר אי לאו
דגלי קרא בהדיא ועוד וי"ל דמוליא ש"ר גופיה לא נפקא לן דלקי אלא מוהיה אם בן הכות הרשע כדאמר בכתובות פרק נערה (ד' מו.)
דגמר ויסקו מויסקו כו' והא דאמר בפ"ק דמכות (ד' ד:) ורבנן הא' לא תענה מאי דרשי ביה ההוא מיבעי ליה לאזהרת עדים זוממין
פי' ולהכי לא לקי אלא אדרבעים במעידים על פלוני שחייב לא בעי למימר דלא לקי אלא אזהרת עדים זוממין לאזהרת
מיתת ב"ד דהא במעידים עליו שהוא בן גרושה בן חלוצה אמרי רבנן דלקי ובמעידים שחייב לפלוני מאתים זו אי לאו כדי רשעתו היו לוקין
ומשלמין[ו] אלא ה"פ הוה מבעי ליה לאזהרת עדים זוממין דמשום כאשר זמם לא לקו כשמעידים על פלוני שחייב מלקות אלא משום
לא תענה דלא ענש הכתוב אא"כ הזהיר[ז] הלכך אלא דלא תענה לא לקי שמוציא פי' שילקו משום עדות שקר שהעידו ומשום כאשר
זמם ומרוייהו משום לאו אחד[ח] אבל במעידים שחייב מאה זו דבלאו קרא דלא תענה היה מתחייב לשלם משום כאשר זמם דממון לא
בעי אזהרה התם ודאי אי לאו כדי רשעתו הוה לקי מלא תענה וכן במעידים שהוא בן גרושה או בן חלוצה[ט] **כי אתא עד אחד מצטרף בהדיה.**
למ"ד סנהדרין (ד' ג.) אין עדותן מצטרפת עד שיעידו שניהם כאחד הוי הכא השני מצטרף בהדיה היינו שיעידו שניהם[ט] (א) בד"ד:
מסוס

ניפוק בעינו הפיל את שינו ניפוק בשינו
סימא את עינו והפיל את שינו ניפוק בעינו
ושינו אמר אביי עליך אמר קרא [ו]תחת עינו
[ז]ולא תחת עינו ושינו תחת שינו ולא תחת
שינו ועינו אמר רב אידי בר אבין אף אנן
נמי תנינא גנב ע"פ שנים וטבח ומכר על
פיהם ונמצאו זוממין משלמין לו את הכל
מאי לאו דהעידו על הגניבה וחזרו והעידו
על הטביחה והוזמו על הגניבה וחזרו
והוזמו על הטביחה והא כיון שהוזמו על
הגניבה לגבי טביחה הוה להו מוכחשין
וקתני משלמין לו את הכל ואי ס"ד הכחשה
לאו תחילת הזמה היא אטביחה אמאי
משלמין אלא לאו ש"מ הכחשה תחילת
הזמה היא אמרי הכא במאי עסקינן כגון
שהוזמו על הטביחה תחילה ובפלוגתא
עדים שהוכחשו ולבסוף הוזמו ר' יוחנן ור"א
חד אמר נהרגין וחד אמר אין נהרגין תסתיים
דר"א הוא דאמר אין נהרגין דאמר ר"א
עדים שהוכחשו בנפש לוקין ואי ס"ד ר"א
הוא דאמר נהרגין אמאי לוקין הוה ליה
לאו שניתן לאזהרת מיתת ב"ד [ח]וכל לאו
שניתן לאזהרת מיתת ב"ד [ט]אין לוקין עליו
אלא לאו ש"מ ר"א הוא דאמר אין נהרגין
תסתיים לוקין תרי ותרי נינהו מאי חזית
דסמכת אהני סמוך אהני אמר אביי אמר
הרוג ברגליו: **מתני'** [י]גנב ע"פ שנים [כ] וטבח
ומכר ע"פ עד אחד או ע"פ עצמו משלם
תשלומי כפל ואינו משלם תשלומי ד' וה'
[ל]גנב וטבח בשבת גנב וטבח לע"ז [מ]גנב
משל אביו ומת אביו ואח"כ טבח ומכר
[נ]גנב והקדיש ואח"כ טבח ומכר משלם
תשלומי כפל ואינו משלם תשלומי ד' וה'
[ס]ר"ש אומר קדשים שחייב באחריותם
משלם תשלומי ד' וה' שאין חייב באחריותם
פטור: **גמ'** על פי עד אחד פשיטא אמרי
הא קמ"ל ע"פ עצמו דומיא דע"פ עד אחד
מה ע"פ [עד] אחד כי אתי עד אחד מצטרף
בהדיה מיחייב ע"פ עצמו נמי כי אתו עדים
מיחייב לאפוקי מדרב הונא אמר רב דאמר
רב הונא אמר רב [ע]מודה בקנס ואח"כ
באו עדים פטור: גופא אמר רב הונא אמר
רב מודה בקנס ואח"כ באו עדים פטור:
איתיביה רב חסדא לרב הונא מעשה בר"ג שסימא את עין טבי עבדו והיה
שמח שמחה גדולה מצאו לר' יהושע אמר לו אי אתה יודע שטבי עבדי יצא
לחירות אמר לו למה א"ל שסמיתי את עינו אמר לו אין בדבריך כלום [א] שכבר
אין לו עדים הא יש לו עדים חייב ושמעינן מינה מודה בקנס ואח"כ באו עדים
חייב א"ל שאני ר"ג [ב] [פ]דלא בפני ב"ד אודי והא ר' יהושע אב בית דין הוה
שלא

ניפוק בעינו וכשינו. ולעולם דמי לא ניתב ליה: **מאי לאו שהעידו על הגניבה וחזרו והעידו.** שנגב בלחד בשבת: **וחזרו והוזמו.** שטבח בשני בשבת והוזמו על יום לראשון בשלישי בשבת: **וחזרו והוזמו.** ברביעי בשבת על יום שני: **וקתני משלמין ד' וה'.** ואע"ג דמשלישי בשבת היו מוכחשים על הטביחה דכיון דלא גנב לא טבח: **על הטביחה תחילה.** ונתחייבו בתשלומי שלשה ועדיין עדות גניבה קיימת וכשהוזמו ונתחייבו בכפל הרי ממשה: **ובפלוגתא.** לתנאי ורבא פליגי נמי ר' יוחנן ור' אלעזר: **דאמר ר"א עדים שהוכחשו בנפש.** ולא הוזמו: **לוקין.** משום לא תענה[ד]. ואע"ג דמיתת ב"ד הוא עונשו של לאו: **מאי חזיס דסמכת כו'.** בשלמא הזמה מידום גזירת הכתוב הוא אבל הכחשה לאו מידום [ו] [כשתסרה] גופה של עדות הוא דכתביה רחמנא: **בגא הרוג ברגליו.** אותו שאמר עליו שהוא נהרג בא מי ברגליו לפניו: **מתני' משלם תשלומי כפל.** דהאיכא שהדי שגניבה: **ואינו משלם ד' וה'.** על הודאת עצמו דמודה בקנס פטור: **וגנב וטבח בשבת.** פטור אטביחה דהוי מתחייב בנפשו: **ומת אביו.** והוא יורשו ולא הוי טביחה כולה באיסורא: **גנב והקדיש.** כי קא טבח דהקדש טבח ולא דבעלים: **ר"ש אומר כו'.** בגמרא[ה] מפ' אהייא: **גמ' ע"פ עד אחד פשיטא.** בשלמא ע"פ עצמו אצטריך לאשמועינן דמודה בקנס פטור אלא ע"פ עד אחד למה לי: **כי אתי עד אחד מצטרף.** דהלכה [ו]כר' יהושע בן קרחה דאמר סנהדרין (ד' ג.) שומעין דברי של זה היום וכשיבא חבירו למחר שומעין את דבריו: **כי אתו עדים מחייב.** וכי אמרי' דמודה בקנס פטור היכא דלא באו עדים אחרי כן: **טבי.** שם העבד: **והיה שמח.** לפי שעבד כשר היה והיה מתאוה לשחררו אלא שהמשחרר עבדו עובר בעשה[ז]: **שכבר אין לך עדים.** ועל פי עצמך לא תשלם קנס: **הא יש לו עדים.** ואתו בתר דודאה חייב:
שלא

[א] [שבת קנד. עירובין יח: סנהדרין פו: מכות יג: שבועות ז.]. [ב] [לעיל עח: נעקין נה:]. [ג] [לעיל עא:]. [ד] [לעיל יד:]. [ה] [שמות כז]. [ו] [דברים כא]. [ז] רש"ל ועי' מכות ה., [ח] [לקמן עו.]. [ט] נראה שיש למחוק כריש"ק ולהגיה במקומו כרבי נתן אך מאחר שמבואר שם בסנהדרין ג. לריש"ק מודה לרבי נתן נראה לאין למחקו מהרש"ש. [י] [ברכות מז:]. [כ] [ד"ה משום]. [ל] נראה לע"ל כדפרישית בגלאו ערבות וי"ל בד"ה לאין].

תורה אור השלם

1. וְכִי יַכֶּה אִישׁ אֶת עֵין עַבְדּוֹ אוֹ אֶת עֵין אֲמָתוֹ וְשִׁחֲתָהּ לַחָפְשִׁי יְשַׁלְּחֶנּוּ תַּחַת עֵינוֹ: שמות כא כו

הגהות הב"ח

(א) תוס' ד"ה כי אמת וכו' שייסס כאחד בג"ד:

גליון הש"ס

גמ' בבא הרוג ברגליו. כריתות כד ע"א: **מתני'** ובמה מכבר ע"פ עד אחד. והא דלא מסיימן דמתחייב שבועה להסמיס העד ופ"ר לשבע דהא נעשה פסול ע"י שיש שמעידים שגנב. והו"ל חשוד דמגנבו בשבע ובטל היינו דבקנס אינו צריך לשבע נגד העד כיון דאילו מודה מיפטור וכמ"ש תוס' לעיל דף מא ע"ב ד"ה מודה ובו' דאין סברא לומר וכו': **תד"ה** ה"ל בו' **אפ'** התרו בו למלקות. ע' סנהדרין דף סג ע"א תד"ה משום:

הגהות הגר"א

[א] גמ' שכבר אין לו עדים. ר"ב ס"מ דלף לגאת ידי שמיס אין צריך בקנס בלא עדים. ירושלמי פ"ג דמכות. וכ"ה לאמת רבינו. רשב"ם. וכ"ה מולק (ועי' בהגר"א יו"ד סימן קפא סק"ז): [ב] שם דלא בפני ב"ד אודי. ר"ב ד"ה הלדגא בלשון מוממין:

מוסף תוס'

א. ומה בבן, מ"מ עדים שהוכחשו מלא תענה נפקא ולא תענה ניתן לאזהרת מיתת ב"ד דעדים זוממין, ונהי דהוכחשו ואינו יכול לבוא לידי מיתת ב"ד מ"מ חשיב לאו שניתן לאזהרת מיתת ב"ד. כ"פ. ב. מלקות בהדיא אע"ג דניתן לאזהרת מיתת ב"ד. תוס' שבת קנד ע"א ד"ה בגלאו. ג. [א]הא דמפיק עולא דעדים זוממין דוקין מוהצדוקין את הצדיק. תוס' שבת שם. ד. דהחוא שינויא לא הוי אתי אליבא אליבא דרבנן, דלר"ש איכא תרי לאוי חד לאזהרה [ב]כאשר זמם כו' וחד למילקי עליה, ולהכי ניחא טפי למימר טעמא דלאו שאין בו מעשה. תוס' שבת שם. ה. מולא יוסיפו לעשות. תוס' מכות ד ע"ב ד"ה ורבנן. ו. משמע דלוקין אלאו דלא תענה משום דגלי לן קרא דוהיה אם בן הכות. תוס' סנהדרין י ע"א ד"ה משום. ז. ונמצא הך דלקי מכאשר זמם הוי משום אזהרה דלא תענה. תוס' סנהדרין שם. ח. [ד]אי אפשר להלקותו שמונים על לאו אחד. תוס' סנהדרין שם. ט. שפיר לקי מלא תענה. תוס' סנהדרין שם. י. בשיטמ"ק בשם רבינו יעקב: ואפילו למאן דאמר עד שיעידו שניהם כאחד יכול [הראשון] לחזור ולהעיד עליו.

מוסף רש"י

וכל לאו שניתן לאזהרת מיתת בית דין. לאזהרת דבר שחייבין עליו מיתת ב"ד (מכות יג.) שלא יעשה כן שמתחייב עליו מיתת ב"ד (ערובין יח:) דלא ענש מיתה אלא אם כן הוהיר, הלכך עיקר אזהרתו למקום שיש בו מיתה אתלא ולא למלקות (שבת קנד.). אין לוקין עליו. שלא ניתן לאו זה לאזהרת עונש מלקות כשאר לאוין, שהרי הוקיף להוהירו שאם לא כן לא היה יכול לחייבו מיתה (מכות יג.) אפילו לא התרו בו למיתה והתרו בו למלקות, דהשתא לא מיקטע, אפילו הכי לא לקי, דלאזהרת מיתה ניתן ולא למלקות (ערובין יז: וכע"ז סנהדרין פו:). **גנב והקדיש ואח"כ טבח ומכר משלם תשלומי כפל.** (לעיל סח:) דכשגנבה מוקין הוא (גיטין נה:) **ואינו משלם תשלומי ארבעה וחמשה.** דהא כי טבח דהקדש טבח ורעהו אמר רחמנא ישלם שיש לרעהו ולא להקדש, וסיון דפטרייה מכפל הו לא מחייב בטביחה ומכירה, דתשלומי ארבעה וחמשה אמר רחמנא ולא שלשה וארבעה, הוי ליה שלשה וארבעה (לעיל סח: וכע"ז גיטין נה:). **קדשים שחייב באחריותם.** גנב שגנב קדשים מבית בעלים, אם קיבלם בעליו עליו באחריות, כגון דאמר הרי עלי עולה וכפרים זו, **משלם תשלומי ד' וה'.** דאע"ג דלאו דיליה הוה אלא דהקדש, כיון דגורם לממון הוא, דלא מיא בידו בעי לשלומי, כדדייה דמיא (לעיל נא:) משום דגורם לממון הוא, ואע"ג דהקדש לאו ממון בעלים הוא וכהקדש לא שייך קנס דרעהו כתיב (כתובות לד.).

רבינו חננאל

והא נמי דרב אידי בר אבין פשוטה ודחויה היא. כפלוגתא, פיר' דברי רבה אינן דברי הכל אלא כפלוגאתא, עדים שהוכחשו ולבסוף הוזמו ר' יוחנן [ור' אלעזר, חד אמ' נהרגין כרבה וחד אמ' אין נהרגין, חולק עליו. ומסיימינן לה דר' אלעזר הוא] דאמ' אין נהרגין דאמ' עדים שהוכחשו בנפש לוקין וקימא לן כל לאו שניתן לאזהרת מיתת בית דין אין לוקין עליו, והללו כיון שהוכחשו לוקין משום (שמות כ, יב) לא תענה, שמע מינה דאין עליהן דין מיתת בית דין. **ואקשינן** אלו מכחישין את אלו ואלו את אלו, למה לוקין, מי מוכיח שהאחרונים הם המעידין באמת, שמא האחרונים משקרין. ופירק אביי אלא נתברר שודאי הראשונים שיקרו כגון שהעידו כי פלוני הרג את פלו' ובאו אחרים ואמרו כחשתם לא הרגו, ואמרו הראשונים לאחרונים אתם כחשתם שתאמרו לא הרגו, ועדיין חולקין בא להורג ברגליו. זה וכיוצא בו הוא שאמ' ר' אלעזר לוקין. ובכתובות פרק האשה שנתאלמנה (יט, ב) אמ' רב ששת הכחשה תחלת הזמה היא ודחאה רב נחמן. ואשכחנן בתלמוד אלו הן הנחנקין (סנהדרין פו, א) איתמר עידי גניבה ועידי מכירה בנפש, חזקיה אמ' אין נהרגין ר' יוחנן אמ' נהרגין. חזקיה אמ' כר' עקיבה דאמ' דבר ולא חצי דבר, ור' יוחנן כרבנן דאמרי דבר ואפילו חצי דבר. ואף על גב דחזקיה רבו של ר' יוחנן (שבת קיב. ב) כיון דקימא לן דליתה לדר' עקיבה גם השמועה דחזקיה נדחית, ור' אלעזר תלמיד ר' יוחנן הוא **וראינו** שאמר רבינו שמואל גאון דצ"ל עדים שהוכחשו ואחר כך הוזמו אין לוקין ואין משלמין ואין נהרגין. ולא הביא ראיה ברורה לדבריו, לפיכך לא דחינן להא דר' יוחנן ודרבה. **מתני'. גנב על פי שנים, על פי עצמו וכול'. פשיטא,** דהא קימא לן מודה בקנס פטור. ואוקימנה דומיא דעד אחד, מה עד אחד כי אתו שהדי אחרינא מצטרפי לחייב, כך על פי עצמו אם באו עדים אחרי שהודה חייב, ולאפוקי מדרב דאמ' רב מודה בקנס (פטור) ואחר כך באו עדים פטור. **מתיב רב חסדא** על הדא דרב מעשה ברבן גמליאל שסימתה עין טבי עבדו ואמ' לו לר' יהושע טבי עבדי יצא לחירות שסימתי עינו, ואמ' לו ר' יהושע לא יצא לחירות שהרי אין לך עדים, הא יש עדים אף על פי שהודיתה יצא לחירות, שמע מינה מודה בקנס ואחר כך באו עדים חייב. ופריק, לעולם כדאמרינן וכי אמרי' מודה בקנס פטור במודה בבית דין ורבן גמליאל שלא בבית דין, ואף על גב דר' יהושע אב בית דין הוה

תלמוד בבלי מהדורת נהרדעא החדש, באדיבות הוצאת ח. וגשל, © כל הזכויות שמורות

שלא בביתי דין הוה. לא היו בית דין יושבין ולא מקום ישיבת ב"ד הוה אלא בשוק הודיה לו: **שכבר הודיה.** משמע אפילו אתו עדים בתר הכי פטור: **ממלא דדיינין פרט למרשיע את עצמו.** והאי קרא למ"ל מאשר ירשיעון אלהים נפקא פרט למרשיע את עצמו אלא לאו שמע מינה חד למודה בקנס ולא [ה] בעדים וחד למודה בקנס ואחרי כן באו עדים: **מיבעי ליה לגנב עצמו.** לחייב כפל לגנב עצמו דדרשינן כלל ופרט מהמצא תמצא כדתנא דבי חזקיה [ג]: **גנבתי.** וחייב עצמו בקרן: **אבל לא טבחתי ולא מכרתי.** רבותא דאמרי' כדאמרינן לקמן [ע"כ] דאע"ג דאמטיבתה לא הודה ומגלא שטבח או מכר דבאו עדים פטור דכיון דמכפל איפטור ליה בהודאה דגנבתי מו לא מחייב ארבעה וחמשה דכיון דמגלית כפל מיגייהו הוי ליה תשלומי אלשה וארבעה והכי לא כתיבי: **ויעידו.** לאחר שהודה ויתחייב קנסא: **לשמואל ודאי תנאי היא.** דהא לא מצי למימר דתנא קמא קאי כוותיה דהשתא ומה הכא דשמע שממשמשין ובאין וממחת ביעתותייהו אודי פטר ליה ואף ע"ג דהדרו אתו כל שכן מודה מעצמו ואח"כ באו: **ורב מי לימא.** מי איצטריכא ליה לאוקמי מילתיה כתנאי או דלמא מצי לשנויי לר' אלעזר בר ר' שמעון אליביה ולמימר דשני ליה לר' אלעזר בין דאה עדים שממשמשין ובאין למודה מעצמו בלא פחד עדים: **מספברא מילתיה דרב.** דפטור אפילו אם באו עדים: **באומר גנבתי.** דחייב עצמו לשלם קרן מיהא בהודאה הלכך הודאה גמורה היא ופטור מכפל ומארבעה וממשה: **שהרי פטר עצמו מכלום.** בהודאה דטביחה לא היה מחייב עצמו בכלום שהיה יודע שהמודה בקנס פטור הלכך לאו הודאה היא ומשלם אם באו עדים ולא אמריגן מודה בקנס ובאו עדים פטור אלא היכא דאיכא דאיכא קרן וקנס דאיחייב ליה ממונא בהודאתו ומתכוין להחזיר ממון: (ד) **אמר רבא** גרסינן ולא גרסינן אמר ליה. קפחתיהו לסבי דבי רב. רב המנונא קרי סבי דבי רב כדאמר בפ"ק דסנהדרין (דף יח:): [ו] **[קפחתין].** [ז] יש בידי תשובה לקפח דבריו: **הא רבן גמליאל.** בהודאה שסימא את עין עבדו פטור עצמו מכלום היה דאין כאן אלא קנס וכי מודה מפטר מאיליו והא חזינן לעילא דאותביה רב חסדא לרב הונא ולא קא משני ליה איתמר נמי אמר ר' חייא בר אבא אמר ר' יוחנן גנבתי ובאו עדים שגנב פטור שהרי חייב עצמו בקרן אבל אמר לא [ח] גנב ובאו עדים שגנב וחזר ואמר טבחתי ומכרתי ובאו עדים שטבח ומכר חייב [ט] שהרי פטר עצמו מכלום אמר [י] רבא [יא] [קפחתי] לסבי דבי רב דהא רבן גמליאל פוטר עצמו מכלום הוה וקאמר ליה רב חסדא לרב הונא ולא קא משני ליה איתמר נמי אמר ר' חייא בר אבא אמר ר' יוחנן גנבתי ובאו עדים שגנב פטור שהרי חייב עצמו בקרן אבל אמר לא [יב] גנב ובאו עדים שגנב וחזר ואמר טבחתי ומכרתי ובאו עדים שטבח ומכר חייב שהרי פטר עצמו מכלום אמר רב אשי מתניתין ברייתא נמי דיקא מתניתין דתנן גנב על פי שנים וטבח ומכר ע"פ עד אחד או על פי עצמו משלם תשלומי כפל ואינו משלם תשלומי ארבעה וחמשה למה לי דתני גנב על פי שנים ליתני גנב וטבח [ומכר] על פי עד אחד או על פי עצמו אינו משלם אלא הקרן אלא

משום ביעתותא דעדים קא מודה. והא דאמר בפרק שבועת העדות (שבועות ד' לג:) דלרבי אלעזר בר' שמעון לא משכחת לה דמודה מפי עצמו דפטור אלא היכא דליכא עדים כלל היינו אליבא דשמואל: **אמר** ליה **רבא** (טז) **קפחת לסבי דבי רב.** פי' בקונטרס [א] ליעבדת תלמידים שבבית המדרש שאמר דבר שאינו דהא רב הונא דידע מילתיה דרב גדול [ב] ממך אין לו זה החילוק וקשה דבכל דוכתי הוי קיפוח לשון גילוח כמו לקפחני בהלכות הן באין בפ' שני דקדושין (ד' נב:) ודגזיר (ד' מט:) וכמו קפחיהו לתלתא רבנן סמיכי בטעותא גיטין (ד' מט:) ורשב"ם פי' דל"ג אמר ליה רבא אלא אמר רבא קפחתי לסבי דבי רב פירוש גלחתי את רב המנונא שהוא סבי דבי רב והוכחתי לו מכח דברי רב הונא שהיה יודע דברי רב יותר ממנו שאין לחלק [ג] כמו שחילק והביא ראיה מפ"ק דסנהדרין (ד' יח: וסס [ד]) דאמר התם אמרי בי רב רב הונא ופריך והאמר רב הונא אמרי בי רב ומשני אלא אימא רב המנונא ולהכי קרי ליה סבי דבי רב וקשה מדא שמוחק כאן בספרים אמר ליה ועוד דאין דרך לומר אימתר נמי [ד] אמרי שהגא את דבריו ועוד דכוותיה דרב המנונא דייק מתני' ובריתא כדאמר בסמוך ולרב הונא מפקא מתני' מדברי רב ונראה לפרש אמר ליה רבא (יז) קפחת לסבי דבי רב כלומר אמר ליה רבא לרב המנונא גלחת את רב הונא שהוא סבי דבי רב שהוא לא ידע לחלק כאשר חלקת [ה] וכסנהדרין מפרש ר"ת אימא רב המנונא פירוש לא תימא אמר רב הונא אמרי בי רב אלא אמר רב המנונא אמרי בי רב [ו] וכן משמע לפי האמת נמי הוי אמרי בי רב רב הונא דבהערל (יבמות ד' פג: וסס [ז]) קאמר בי רב מני רב הונא ורב הונא אין הלכה קאמר ובקונטר' דחק סס לפרש דהא דאמר בסנהדרין אימא רב המנונא דוקא היכא דמוכח דהיינו היכא דאיכא אמר רב הונא אמרי בי רב אתם הוי רב המנונא [ז] וקשה דא"כ כי קאמר בסנהדרין שלחו מתם רבי יוסי בר חנינא מחכו עליה במערבא ר' אלעזר ופריך הא שלחו מתם לרבי יוסי בר חנינא מונא כו' ומשני אלא איפוך ה"ל לשנויי היכא דמוכח [ח] שאני [ט] ועוד דלא יתכן כלל שיאמר רב הונא משום רב המנונא שהיה תלמיד תלמידו כדמשמע בריש הלל (עירובין ד' סג.) [י] ואין להאריך כאן בזה:

ברייתא

עוד כי הא דרב המנונא אמ' גנבתי ובאו עדים ואמ' שגנב פטור שהרי חייב עצמו בקרן, אבל אם אמ' לא גנבתי וכו'. אמ' רב אשי מתניתין ברייתא דייקן כרב המנונא וכו' יוחנן ודברים פשוטין הן.

שלא בבית דין הוה קאי והתניא אמר לו אין בדבריך כלום שכבר הודית מאי לאו תנאי היא האי תנא דאמר שכבר אין לך עדים סבר מודה בקנס ואחר כך באו עדים חייב והאי תנא דאמר שכבר הודית סבר מודה בקנס ואח"כ באו עדים פטור לא דכ"ע מודה בקנס ואח"כ באו עדים פטור ובהא קמיפלגי האי תנא דאמר שכבר אין לך עדים סבר חוץ לב"ד הוה והך תנא דאמר שכבר הודית סבר בבית דין הוה: איתמר מודה בקנס ואח"כ באו עדים רב אמר פטור ושמואל אמר חייב [ו] אמר רבא בר אהילאי מאי טעמא דרב [1] אם המצא בעדים תמצא בדיינין פרט למרשיע את עצמו למה לי [2] מאשר ירשיעון נפקא אלא ש"מ מודה בקנס ואח"כ באו עדים פטור ושמואל אמר לך ההוא מבעי ליה לגנב עצמו [ז] כדתנא דבי חזקיה איתיביה רב לשמואל [ח] ראה עדים שממשמשים ובאים ואמר גנבתי אבל לא טבחתי ולא מכרתי אינו משלם אלא קרן אמר ליה הכא במאי עסקינן כגון שחזרו עדים לאחוריהם והא מדתני סיפא רבי אלעזר בר' שמעון אומר יבואו עדים ויעידו מכלל דתנא קמא סבר לא אמר ליה שמואל לאו איכא ר' אלעזר בר' שמעון דקאי כוותי אנא דאמרי כר' אלעזר בר' שמעון לשמואל ודאי תנאי היא לרב מי לימא תנאי היא אמר לך רב אנא דאמרי אפי' לרבי אלעזר בר' שמעון עד כאן לא קאמר ר' אלעזר בר' שמעון התם אלא משום דקא מודי מחמת ביעתותא דעדים אבל הכא דמודה מעצמו אפי' ר' אלעזר בר' שמעון מודה אמר רב המנונא מסתברא מילתיה דרב [ט] באומר גנבתי ובאו עדים שגנב פטור שהרי חייב עצמו בקרן ובאו עדים אמר לא גנבתי ובאו עדים שגנב וחזר ואמר טבחתי ומכרתי ובאו עדים שטבח ומכר חייב [י] שהרי פטר עצמו מכלום אמר (יא) רבא [יב] [קפחתי] לסבי דבי רב דהא רבן גמליאל פוטר עצמו מכלום הוה וקאמר ליה רב חסדא לרב הונא ולא קא משני ליה איתמר נמי אמר ר' חייא בר אבא אמר ר' יוחנן גנבתי ובאו עדים שגנב פטור שהרי חייב עצמו בקרן אבל אמר לא (יב) גנב ובאו עדים שגנב וחזר ואמר טבחתי ומכרתי ובאו עדים שטבח ומכר חייב שהרי פטר עצמו מכלום אמר רב אשי מתניתין וברייתא נמי דיקא מתניתין דתנן גנב על פי שנים וטבח ומכר ע"פ עד אחד או על פי עצמו משלם תשלומי כפל ואינו משלם תשלומי ארבעה וחמשה למה לי דתני גנב על פי שנים ליתני גנב וטבח [ומכר] על פי עד אחד או על פי עצמו אינו משלם אלא הקרן אלא

מכלום. כלומר אין זה הודאה שהרי אינו בא להשיב כלום בהודאתו דיודע הוא דמודה בקנס פטור הלכך לפטור עצמו נתכוין: **נמה לי דקסני.** הכי הואיל ואתא לאשמועינן דמודה בקנס פטור לשמעינן דין בכפל ודין בד' וחמשה ומיתני גנב וטבח ומכר ע"פ עד אחד או ע"פ עצמו אינו משלם אלא קרן אלא לאו ש"מ להכי לא נקט הודאה גבי קרן וכפל דבעי למיתני ע"פ עצמו דומיא דעד אחד ולמימר דאי הדר אתו עדים חייב ואי הוה תני הודאה גבי גניבה תו לא מיתני ליה ע"פ עצמו דומיא דעד אחד דא"נ אתו עדים פטור אבל השתא דלא אודי בקרן דשני עדים שהעידו על הגניבה חייבוהו ומחייב אף בארבעה וחמשה לכי אתו סהדי כר' יוחנן:

ה"ג

קב א ב מיי' פ"ג מהלכות גניבה הלי' ט סמג עשין עח:

מוסף רש"י

אם המצא בעדים. אם תמלא תמצא בעדים, תמצא בדיינין. תמצא הכפל שהוא קנס בדיינין, פרט למרשיע את עצמו. אע"פ שבאו עדים אחרי כן אינו משלם כפל (לעיל סד:), ראה עדים שנמשמשין ובאין. רבותא דאמרינן דאע"ג דממחת ביעתותא דעדים אודי וחייב עצמו בקרן כשאמר גנבתי, אפילו הכי חוא הודאה ונפטר מן הכפל וכיון דאין כאן כפל פטור אף מן הטביחה שכפל בה ובאו עדים שגנבו וטבח ומכר, דכל היכא דליכא כפל ליכא חיוב עונשין, כדאמרינן תשלומי ארבעה וחמשה אמר לחמנא ולא תשלומי אלשה ואלרבעה, וכיון דכפל ליכא אלר אלר ליה חד (שבועות מט:).

רבינו חננאל

חרץ למושב בית הדין הוה וכעין שיחה הוה. ודברי שתי הברייתות פשוטין הן. איתמר, מודה בקנס ואחר כך באו עדים רב אמ' פטור ושמואל אמ' חייב. מאי טעמ' דרב כת' (שמות כב, ג) אם המצא בעדים תמצא בדיינין ישלם פרט למרשיע את עצמו ומודה שגנבהו פטור, האי מאשר ירשיעון אליהם (שמות כב, ח) נפקא, אלא שמע מינה... [ט]) איתיביה רב לשמואל, ראה עדים שממשמשין ובאין ואמ' גנבתי אבל לא... [ב]) משלם אלא קרן, שמע מינה מודה בקנס ואחר כך באו עדים פטור. ופריק שמואל ... [ג]) כר' אלעזר בר' שמע' דאמ' יבואו עדים ויעידו. ואוקמה לשמעתיה כתנאי ואמ' ...7) לא אמ' אלא בשהודה אחר שראה העדים דאיכא למימר דמשום הך בעתתא אודי. אבל במודה [בבית] דין, כגון שתבעוהו בעליו והודה, דברי הכל אף על גב דלאחר כך באו עדים פטור. ובא רב [המנונא] תלמיד רב (לקמן קו, א) לפרש ואמ' מסתברא מילתיה דרב באומ' גנבתי, פיר' אם מודה בגנבה ומחייב עצמו בקרן הוא שאם כפר בטביחה ומכירה ואחר כך באו עדים דפטור. אבל אם כפר בכל ובאו עדים בגניבה ונתחייב וחזר והודה בטביחה ומכירה, אם באו עדים חייב, דהא ודאי הודאתו אינה חשובה הודאה, איעדומי מיעדים וכל (הודאה) [הודאה] שאינו מחייב עצמו כלום אינה הודאה. ואמ' ליה רבא והא רב חסדא אותיב לרב הונא תלמידיה דרב מעשה דרבן גמליאל דלא מחייב עצמו בהודאתו כלום, ולא שני ליה הדין שינויא, אלא אמ' הודאה זו חרץ לבית דין היתה. ולא השיב רב המנונא תשובה. ואמ' ר' יוחנן

תלמוד בבלי מהדורת נהרדעא החדש, באדיבות הוצאת ח. וגשל, © כל הזכויות שמורות

תורה אור השלם

1. אם הִמָּצֵא תִמָּצֵא בְיָדוֹ הַגְּנֵבָה מִשּׁוֹר עַד חֲמוֹר עַד שֶׂה חַיִּים שְׁנַיִם יְשַׁלֵּם: שמות כב ג
2. עַל כָּל דְּבַר פֶּשַׁע עַל שׁוֹר עַל חֲמוֹר עַל שֶׂה עַל שַׂלְמָה עַל כָּל אֲבֵדָה אֲשֶׁר יֹאמַר כִּי הוּא זֶה עַד הָאֱלֹהִים יָבֹא דְּבַר שְׁנֵיהֶם אֲשֶׁר יַרְשִׁיעֻן אֱלֹהִים יְשַׁלֵּם שְׁנַיִם לְרֵעֵהוּ: שמות כב ח

הגהות הב"ח

(א) גמ' אמר ליה רבא קפחתיהו לסבי דבי רב: (ב) שם אבל אמר לא גנבתי וכו': (ג) רש"י ד"ה מבעי ליה וכו' דבי מזקיה. כ"כ לעיל סוף דף ס"ג: (ד) ד"ה (אמר רבא גרסי' ולא גרסינן אמר ליה). מת"מ וע"ב זהו מפי' רשב"ם ותא"ל מס"ד קפחתיהו לסבי דבי רב לעיגת והכעסת וכיעות לכל בני היפיפה של בית המדרש בתמרך לפייסם דבר שתיו ותשובתו בגלדו ומ"ש בפנים זהו פי' רש"י ואלפי זה שפיר גרסי' אמר ליה ותא"ל מה"ד (רב המנונא קרי וכו' דבריו) תת"מ וע"ב גם זה מפרש"ס: (ה) תוס' ד"ה אמר ליה וכו' רבא קפחתיהו לסבי דבי רב שאמרת דבר: (ו) בא"ד ולא לפרש אמר ליה רבא קפחתיהו לסבי:

מוסף תוס'

א. רבא אמר ליה לרב המנונא. רשב"ם. ב. בר"פ ובר"פ: יותר. ג. בדברי רב. רשב"ם. ד. פירוש כרב המנונא. ר"פ. ה. שכוונת יותר בדברי רב, וכשהקשה לו רב חסדא היה לו [לרב הונא] להשיב כן. [רשב"ם, וכדפירשת כן הוא, דלרב הונא דלא חילק קשה דיוקא דמתניתין לרב כדדייק לעיל [עד ע"ב] על פי עצמו דומיא דעל פי עד אחד, אבל לדידך ניחא, דמתניתין מיירי בפוטר עצמו מכלום כדמסיק בסמוך. ר"פ. ו. [ז]בכל מקום שתמצא אמר רב הונא אמרי בי רב, לא תימא רב הונא אלא אימא אמר רב המנונא אמרי בי רב. תוס' יומא פג ע"ג ד"ה אמרי. ז. אבל היכא דאיתמר סתמא, ודאי הוי רב הונא. רש"י יומא פג ע"ב. ח. [ד]הוה רבי אלעזר. תוס' יומא שם. ט. אבל סתמא הוי רבי יוסי בר חנינא, ולעולם מחכו עלה ר"א. תוס' יומא שם. י. [ד]רב חסדא תלמיד דרב הונא הוה כדמוכח בסוף פרק אלו מציאות (ב"מ לג ע"א) וברישא הדר (עירובין סב ע"ב), ורב המנונא תלמיד דרב חסדא הוה כדמוכח בפ"ק דקידושין (כה ע"א). תוס' סנהדרין יח: ד"ה אלא, ועי' תוס' יומא שם.

(ו) אפ"ל 'מודה בקנס ואחר כך באו עדים פטור'. (ז) אפ"ל 'טבחתי ולא מכרתי אינו'. (ח) אפ"ל 'כגון שחזרו עדים לאחוריהם, וסבר'. (ט) אפ"ל 'לך רב אפי' ר' אלעזר'.

עין משפט נר מצוה

קג א מיי' פכ"ח מהל' עדות הלכה ו:
קד ב מיי' פ"כ מהל' עדות הלכה ז ופ"ב מהל' רוצח הלכה ט סמג לאוין קסח:

ס"ג אלא לאו הא קמ"ל גנב על פי שנים וטבח ומכר ע"פ עצמו או ע"פ אחד דלא חייב עצמו בקרן הוא דאמרינן ע"פ עצמו כו'. כלומר כי האי גוונא הוא דאמר דומיא דעד אחד לחייביה כי הדר אתו סהדי אבל היכא דגניבה (ד) עצמו מודה לא אמרינן דומיא דעד אחד: **ניפני גנבתי או שאמר טבחתי ומכרתי.** פטור מתשלומי ד' וה' ושמעינן מינה תרתי דאע"ג דלא הודה אלא אטביחה ופטר עצמו מכלום הויא הודאה אלא מדלא תני הכי ש"מ טעמא דאמר גנבתי כו': **לימא רבנאי.** הודאה דטביחה אי הודאה הויא בלא הודאה דגניבה דלא מחייב עצמו בקרן לפוטרו אם בתו עדים או לא: **בעלה מודה.** דכיון דלא גנב לא טבח והראשונים משלמין כפל והוא פטור והאחרונים פטורין: **הוזמו עדי טביחה.** ולא עדי גניבה: **והן משלמין תשלומי שלשה.** לגנב: **אילימא אריש.** דהוזמו עדי גניבה וקאמר סומכוס הן משלמין כפל בשבילו לבעלים כמשפטו והוא משלם שלשה משום טביחה דעדי טביחה לא הוזמו: **ונים ליה לסומכוס כו'.** הא ודאי כיון דלא גנב לא טבח: **אלא לאו על כרחיך מילתא אחריתי.** אמור רבנן דקאי סומכוס עלה ולא משכחת דתיקו מילתא דסומכוס אתנא קמא שפיר אלא הכי כגון דאתו כו': **אין גנבתי.** והן הודאה דגנב לאו הודאה היא דהא מחמת הני עדים דקאמרי ליה גנבת הוא דמודה אבל הודאה דטביחה ומכירה לאו מחמת ביעתותייהו אודי דהא לא אמרי ליה [טבחת] אלא גנבת: **ואייתי בעל הבית סהדי.** אחריני דגנב וטבח ומכר וקאמרי רבנן הן משלמין תשלומי כפל לגנב והגנב לבעלים והוא פטור מד' וה' דהא אודי אטביחה והודאה היא ואע"ג דאייתי בעל הבית סהדי דגנב פטור דהודאה גמורה היא אף ע"פ שלא חייב עצמו בקרן וקאמר להו סומכוס הן משלמין כפל והוא משלם תשלומי שלשה דהודאה דטביחה לאו הודאה היא שהרי פטר עצמו מכלום: **רבנן סברי אע"ג דגניבה מחמת עדים קא מודה.** ואינה הודאה וחייב לשלם לבעלים אותו כפל שנוטל מאלו: **הודאה דטביחה.** דלאו מחמת ביעתותא אודי מיהא הודאה היא ופטור מד' וה' אע"ג דפטר עצמו מכלום בהודאה זו דהא הודאה שגנבתי כמאן דאמר לא גנבתי דמי דמחמת קמאי אודי ומה דמחייב בקרן וכפל משום עדות האחרונים הוא ולאו משום הודאתו: **לא דומי עלמא הודאה דטביחה.** בלא הודאה דגניבה לאו כלום היא לפוטרו במקום עדים כרבי יוחנן ומי הני סהדי בתראי סהדותא מעליותא הויא לא הוי פטרי ליה רבנן אלא הכא בעדות שאי אתה יכול להזימה עסקינן וכגון דהני עדים אחרונים הכשרים שהביא בעל הבית להעיד שגנב וטבח ומכר על פי הגנב הביאם שאמר הגנב בבית דין בפני פלוני ופלוני גנבתי כדמפרש ואזל ואתו פלוני ופלוני כו': רבנן פטרי ליה לגנב מארבעה וממשה אלא משלם לבעלים קרן לבדו והוא נוטל כפל מן הראשונים שרלו להפסידו כפל וקנסא לא משלם מאי טעמא דהני סהדי בתראי אינן עדים דאינך יכול להזימם ולקיים בעדות זו דין הזמה שהרי הוא הודה תחילה שבפניהם גנב ועל פיו באו להעיד ולאו עדות היא הלכך אמאי מחייבת ליה אהודאתא פיו על פי עצמו לא ישלם קנס ואהא מילתא קאי סומכוס וסבר עדות שאי אתה יכול להזימה עדות היא ועדים המוזמין משלמין תשלומי כפל לבעלים במקום גנב והוא משלם שלשה לפר דהא אתו סהדי בתראי ומכר: **הני מילי.** דלא הויא עדות: **היכא דאמרי לא ידעינן באיזו יום באיזו שעה.** דאיכא למימר דלהכי עבדי דמסתפו דלא ליתו סהדי לזומיהו והלא באותה שעה עמנו הייתם ועדים שקרנים הם: **אבל הכא.** דהא דאין אתה יכול להזימה היינו משום דקושטא קא מסהדי מכל שכן דעדותן עדות דסיועי קא מסייעי להו הלכך הן ראשונים שהוזמו משלמים בשבילו כפל והוא משלם שלשה לתשלומי חמשה דפר ושנים לאיל דעדות איכא והודאה ליכא דהודאה דגניבה מחמת ביעתותא דקמאי אודי והודאה דטביחה פוטר עצמו מכלום הוה: **תשלומי כפל.** אמר סומכוס בכי האי גוונא דקמאי משלמין כפל דמסתע קרן וכפל ואמאי כיון דקא מודי ואמר גנבתי איהו קרן קא בעי לשלומי דבשלמא קנסא דכפל הוו קא בעי לאפסודי בעדות שקר דילהו דאכתי לא עמד בדין ואיכא למימר דמודה ומיפטר אלא קרן הוא מחוייב אלא קרן הוא מפסדי ליה מידי:

תשלוס

ברייתא דתניא ראה עדים כו'. תימה דאמאי לא הביא מתניתין דפרק בתרא דשבועות (דף מט. וסס"ד) דלעיל ודאי ניחא שמביא ברייתא לפי שלריך לדקדק מסיפא דר"ל בר' שמעון דלא מתניא במתני' דשבועות אבל הכא אין לריך לדקדק כלל מסיפא וי"ל דאמתני' דשבועות ידע שפיר דאיכא לדחויי דהיא גופה קמ"ל דלקאמר בסמוך אבל ברייתא שמוספת על המשנה סבור דקמ"ל דהודאה דטביחה לאו הודאה היא[א]:

תשלוס

אלא לאו הא קמ"ל גנב על פי שנים וטבח על פי עד אחד או על פי עצמו [ב] הוא דלא מחייב עצמו בקרן הוא דאמרינן ע"פ עצמו דומיא דע"פ עד אחד מה ע"פ עד אחד כי אתי עד אחד מצטרף בהדיה מחייב על פי עצמו נמי כי אתו עדים מחייב אבל גנב וטבח ומכר ע"פ עד אחד או ע"פ עצמו דחייב עצמו בקרן לא אמרינן על פי עצמו דומיא דעל פי עד אחד ברייתא דתניא ראה עדים שממשמשין ובאין ואמר גנבתי אבל לא טבחתי ולא מכרתי אינו משלם אלא קרן למה לי למיתנא ואמר גנבתי אבל לא טבחתי ולא מכרתי ניתני [ג] או גנבתי או טבחתי ומכרתי אלא הא קמ"ל טעמא דאמר גנבתי [ג] הוא דחייב עצמו בקרן דפטור אבל אמר לא גנבתי ובאו עדים שגנב וחזר ואמר טבחתי ומכרתי ובאו עדים שטבח ומכר דלא חייב עצמו בקרן חייב אלמא הודאה דטביחה לאו הודאה היא אמרי לא היא גופה קמ"ל דכיון דאמר גנבתי אע"ג דאמר לא טבחתי ולא מכרתי ובאו עדים שטבח ומכר פטור מאי טעמא תשלומי (ארבע) חמשה אמר רחמנא ולא תשלומי ארבעה ולא תשלומי שלשה לימא כתנאי [א] היו שנים מעידין שגנב והיו שנים מעידים אותו שטבח ומכר הוזמו עדי גניבה עדות שבטלה מקצתה בטלה כולה הוזמו עדי טביחה הוא משלם תשלומי כפל והן משלמין תשלומי שלשה משום סומכוס אמרו הן משלמין תשלומי כפל והוא משלם תשלומי שלשה לפר ושנים לאיל אהייא קאי סומכוס אילימא ארישא לית ליה לסומכוס עדות שבטלה מקצתה בטלה כולה ואלא אסיפא שפיר קאמרי רבנן הוא משלם תשלומי כפל והם משלמין תשלומי שלשה אלא מילתא אחריתי איכא ביניהו כגון דאתו בי תרי אמרי ליה גנבת אמר להו אין גנבתי וטבחתי ומכרתי מיהו לא בפניכם גנבתי ואייתי סהדי ואזמינהו דלא באפייהו גנב ואייתי בעל הבית סהדי ואסהידו ביה דגנב וטבח ומכר ובהודאת טביחה קמיפלגי דרבנן סברי אע"ג דהודאה דגניבה מחמת עדים הוא דקא מודה הודאה דטביחה הודאה היא ופטור וסומכוס סבר כיון דהודאה דגניבה מחמת עדים הוא דקא מודה דטביחה לאו הודאה והנך עדים קמאי דאזמינהו משלמין תשלומי כפל והוא משלם שלשה לפר ושנים לאיל אמר רב אחא בריה דרב איקא לא דכולי עלמא הודאה דטביחה לאו הודאה היא אלא בעדות שאי אתה יכול להזימה קמיפלגי כגון דאתו סהדי ואמרי ליה גנבת ואמר להו גנבתי וטבחתי ומכרתי מיהו לא בפניכם גנבתי אלא בפני פלוני ופלוני ואייתי סהדי ואזמינהו דלא באפייהו גנב ואתו פלוני ופלוני ואסהידו ביה דגנב וטבח ומכר ובהא קמיפלגי דרבנן סברי הויא לה עדות שאי אתה יכול להזימה וכל עדות שאי אתה יכול להזימה לא הויא עדות וסומכוס סבר עדות שאי אתה יכול להזימה הויא עדות והא [ד]קיימא לן [ה]דעדות שאי אתה יכול להזימה לא הויא עדות הני מילי היכא דלא ידעי באיזה יום באיזה שעה דליכא לעדות כלל אבל הכא סיועי הוא דקא [ו]מסייעי ליה אמר מר הן משלמין תשלומי כפל מדקא מודה דגנב קרן בעי שלומי אמר רבי אלעזר משמיה דרב תני תשלוס

מסורת הש"ס

(א) [סנהדרין מא: עת.], (ב) [מפייב לה כל"ל], (ג) [רש"ל], (ד) בס"א: דטבח, (ה) [ד"ה לאמר],

הגהות הב"ח

(א) גמ' על פי עצמו דלא מיחייב כל"ל ותיבת הוא נמחק: (ב) שם ניתני גנבתי כל"ל ותיבת או נמחק: (ג) שם טעמא דאמר גנבתי לחייב עצמו בקרן הוא דפטור: (ד) רש"י ד"ה ה"ג אלא וכו' אבל היכא דגניבה מחמת עצמו הודה:

מוסף רש"י

וכל עדות שאי אתה יכול להזימה לא הויא עדות. דלמתנא אמר (דברים יט) ולכו השופטים היטב והנה עד שקר העד וגו' ועשיתם לו כאשר זמם לעשות וגו', עדות שאתה יכול לקיים בה תורת הזמה הויא עדות ואי לא לא (פסחים יב. וכנר"ז סנהדרין מא.).

מוסף תוס'

א. והתלמוד דחי לה ואמר דברייתא נמי לא באה לחדש דבר רק כדברי המשנה. רמינו יעקב בשעמ"ק.

תלמוד בבלי מהדורת נהרדעא החדש, באדיבות הוצאת ח. וגשל, © כל הזכויות שמורות

תשלום דכפל. ולעיל (דף סח:) דמוקי ריש לקיש מתני' דגנב והקדיש ואח"כ טבח משלם תשלומי כפל כשהקדיש בעלים ביד גנב צריך לומר נמי תשלום דכפל: **אלא** אהקדש ליחייב. כולה הך סוגיא כר' יוחנן ולא כריש לקיש דמוקי לה לעיל (דף סח:) כשהקדישו בעלים ביד גנב[א]:

והשתא תורא דשמעון. והא דלמר לקמן (ח) גנב והקדיש חייב ד' וה' דהוי כמוכרו להדיוט היינו בקדשי בדק הבית דלא מיקרו על שם בעלים[ב] וקדשי מזבח אומר ר"י אע"ג דמיקרו על שם בעלים ולא הוי הקדש כמכירה[ג] מ"מ למ"ד יאוש לא קני חשיב יאוש ושינוי רשות לענין דחל הקדש אחר יאוש כדמשמע לעיל (דף סו:) דבעי לאוכוחי אביי לרבה דיאוש לא קני מקרבנו ולא הגזול ואפילו הכי אמר שם דחל הקדש אע"ג דאכתי לא אסיק אדעתיה דהוי יאוש ושינוי השם אלא משום דהוי יאוש ושינוי רשות:

ורבי שמעון הא אמר שחיטה שאינה ראויה לא שמה שחיטה. הא לא איצטריך אלא משום מ"ד אין לשחיטה אלא לבסוף דלמ"ד דישנה לשחיטה מתחילה ועד סוף מצי למפרך אפילו הכי סבר ר"ש שחיטה שאינה ראויה שמה שחיטה אמאי חייב אמאי חוץ ד' וה' מכי שחט ביה פוטרא אקרא ואידך לאו דמרה קתני[ד]: **שחיטה שאינה ראויה היא ולא שמה שחיטה.** לגבי ארבעה ותמשה דגמר מוטבחת טבח והכן בר מלגבי לאו דשחוטי חוץ דבהכי חייב דחמנא ומ"מ ואמאי חשיב ליה שחיטה שאינה ראויה הא יכול לפדות בשעת פירכוס דבר העמדה והערכה היא[ה] כדאמרינן בפ"ב דחולין (דף ל.) ואין לך מוס גדול יותר משחיטה ואין סברא לומר דלפי שנפסל[ו] שוב אין לו פדיון דבשלמא פסול שהוא בשריפה כגון פיגול אין לו פדייה משום דמצוה לשורפו כדאמרינן בפרק כל שעה (פסחים ד' כד.) כל שנקבע פסול בשם ישרף אבל שחיטת חוץ אינה בשריפה אלא בקבורה כדאמרינן בפרק עד כמה (כתובות דף כח.) מי שאינו מומחה ורואה את הבכור ונשחט על פיו אבי זה יקבר ומיהו לדברי המפרש דלא חשיב המפרכסת כחיה אלא כגון ישראל בטומאה ובכרי בטהורה דלאו שחיטה היא דהיא דשחט בה שנים או רוב שנים ועדיין מפרכסת הרי היא כחיה דבפ"ב דחולין (ד' ל. [ז] ושם) אין משנה בשום מקום אלא היינו ההיא דהעור והרוטב (שם ד' קכא.) דשונים ישראל בטומאה כו'[ז] אבל היכא דשחטה כתיקונה[ח] לא חשיב מפרכסת כחיה מתישב כאן דשחיטת חוץ לאו בת פדייה היא כיון דשחיטה גמורה היא להוציא מידי נבילה וגם להתירה באכילה אם היה לה פדיון דהכא אליבא דר"ש קיימי דבין רבי יוחנן ובין ר"ל מודו דקדשי מזבח לר"ש היו בכלל העמדה והערכה כדאמרינן בפרק בתרא דתמורה (ד' נב:) ולא פליגי אלא אליבא דרבנן אבל מ"מ קשה לריש לקיש אליבא דרבנן דקדשי מזבח לא הוי בכלל העמדה והערכה כדאמר התם דלא משתמיט בשום מקום לשום תנא שיהיו נפדין ודוחק לומר דמדרבנן הוא דאין נפדין לפי שעשה מוס זה בידיים כשאר מעיל מוס שאין נשחט ויתר על ידי אותו מוס[ט] וי"ל דמוס שהוא מחייב חשיב מוס לפדות על ידו אבל מוס[י] דלאחר מיתה לא חשיב מוס כדתניא בסוף תמורה (לג.) בהדיא מתו תמימים יקברו בעלי מומים יפדו דלא בעי העמדה והערכה ואפילו הכי תמימים יקברו: **שלא** לשם בעליהן. וה"ה שלא לשמן אי נמי הטוא נמי קרי ליה שלא לשם בעליהן משום שלא עלו לבעלים לשם חובה ונראה לו דוחק להעמיד בנשפך הדם' ורב דימי דאמר כשנשפך הדם משום דניחא ליה לאוקמא בכל קדשים שחייב באחריותן [דבשלא] לשם בעליהן לא מתוקמא בפסח וחטאת דמפסלי שלא לשמן:

תשלום דכפל. משלמין את הכפל והוא משלם שלשה לבד הקרן: **כי קא טבח דהקדש קא טבח.** דהא בלאחר יאוש קיימינן דאי לפני יאוש לא קדשה וכיון דאיאוש קנייה הקדש ביאוש ושינוי רשות הלכך לאו דמריה קטבח: **ר"ש היא.** והפרים גניבה זו לגדרו כיון דחייב באחריותו ודבר הגורם לממון הוא כממון דמי ולאו מכירה היא ומיהו לענין טביחה פטור דלע"ג דבדשות גנב קיימא דאם אבדו חייב באחריותם להקדש אל עליה מיהא שם הקדש לאפוקי מרשות מרה קמא ולאו דמרה קא טבח: **בקדשים קלים.** שהקדישו לשלמים: דר' יוסי הגלילי בפ"ק (דף יב:). הלכך לאו מכירה היא ומיהו מרשות מרה קמא אפקינהו שם הקדש וכי קא טבח לאו דמרה קא טבח. ל"א בטביחה משום הכי לא מיחייב דבשעת טביחה דהקדש איכא דאמר בפ"ק דכי אמר רבי יוסי הגלילי ממון בעלים מחייב אבל לאחר טביחה לא אלא משלמן גבוה קא זכו ולא איכרא לי דבכי האי שחיטה לא אמר ר' יוסי הגלילי דמשלמן גבוה קא זכו אלא במקדש בחלקו שחלקו בקדשים דהויא התם שחיטה חריקה והקטרת חלבים אבל בשעת טביחה אכתי ממון בעלים הם: **אדמני רישא דו.** דמשמע דלא מלי למיתני מיובא בתר דאקדיש: **נפלוג וליתני.** בסיפא ולאשמועינן חיובא אפילו היכא דאקדיש קודם טביחה: **מכרו להדיוט מעיקרא תורא דראובן.** קודם שמכרו קרוי הטור על שמו של גנב ומשמכרו קרוי על שם לוקח אבל מכרו לשמים עדיין שם המקדישו עליו שקרוי עולתו של פלוני: **אמרי נהי דסבר רבי שמעון דו.** דקא סלקא דעתך משום טביחה לא מחייב ליה ר"ש[ט] דאפילו הפרישו לשם נדר המוטל עליו אחריות נפק מרשות מריה קמא ונעשה זה שומר להקדש וכי טבח לאו דמריה קא טבח וכי מחייב ליה ר"ש אשעתא דהקדש קמחייב ליה דהויא מכירה הלכך מיבעי ליה למימר איפכא: **דאכתי לא נפיק מרשותיה.** הלכך לאו מכירה היא וטביחה נמי לא מחייב דמרשות מריה קמא נפיק: **שאין חייב באחריותן חייב.** אשעת הקדש דמכירה היא: **אמינא אחריתי קאי.** דהיכא דאקדיש גנב בין לגדר בין לגדבה לא מחייב ליה ר"ש לאו אשעתא דהקדש משום דעדיין שמו עליו לדבתו של פלוני ולאו אטביחה דהא מרשות מריה קמא נפק אלא אגונב הקדש שהקדישו בעלים קאי דכיון דחייב בעלים באחריות כי קא טבח דמריה קא טבח דדבר הגורם לממון כממון דמי: **שמעינן ליה לרבי שמעון.** דמתני' דפטר אטביחה טריפה: **קדשים נמי שחיטה שאינה ראויה היא.** דקדשים הנשחטין בחוץ פסולין ומאי טעמא דרבי שמעון דאמר קדשים שחייב באחריותן חייב דמשמע שאם גנב קדשים וטבחן דחייב בתשלומי ד' וה': **והרי חזרה קרן לבעל הבית.** הואיל ולשם בעלים נזבחו: **שנשפך הדם.** ומיהו בשעת שחיטה ראויה היא: **שלא לשם בעליהן.** דשחיטה ראויה היא דקיימא לן (זבחים ד' ג.) כל הזבחים שנזבחו שלא לשמן כשרים וקרן לא חזרה לבעליה דקיימא לן [שם] שלא עלו לבעלים לשם חובה: בעלי

תשלום דכפל. דמוקי ריש לקיש מתני' דגנב והקדיש ואח"כ טבח משלם תשלומי כפל כשהקדיש בעלים ביד גנב צריך לומר נמי תשלום דכפל: **אלא** אהקדש ליחייב. כולה הך סוגיא כר' יוחנן ולא כריש לקיש דמוקי לה לעיל (דף סח:) כשהקדישו בעלים ביד גנב[א]:

והשתא תורא דשמעון. והא דלמר לקמן (ח) גנב והקדיש חייב ד' וה' דהוי כמוכרו להדיוט היינו בקדשי בדק הבית דלא מיקרו על שם בעלים[ב] וקדשי מזבח אומר ר"י אע"ג דמיקרו על שם בעלים ולא הוי הקדש כמכירה[ג] מ"מ למ"ד יאוש לא קני חשיב יאוש ושינוי רשות לענין דחל הקדש אחר יאוש כדמשמע לעיל (דף סו:) דבעי לאוכוחי אביי לרבה דיאוש לא קני מקרבנו ולא הגזול ואפילו הכי אמר שם דחל הקדש אע"ג דאכתי לא אסיק אדעתיה דהוי יאוש ושינוי השם אלא משום דהוי יאוש ושינוי רשות:

ורבי שמעון הא אמר שחיטה שאינה ראויה לא שמה שחיטה. הא לא איצטריך אלא משום מ"ד אין לשחיטה אלא לבסוף דלמ"ד דישנה לשחיטה מתחילה ועד סוף מצי למפרך אפילו הכי סבר ר"ש שחיטה שאינה ראויה שמה שחיטה אמאי חייב אמאי חוץ ד' וה' מכי שחט ביה פוטרא אקרא ואידך לאו דמרה קתני[ד]: **שחיטה שאינה ראויה היא ולא שמה שחיטה.** לגבי ארבעה ותמשה דגמר מוטבחת טבח והכן בר מלגבי לאו דשחוטי חוץ דבהכי חייב דחמנא ומ"מ ואמאי חשיב ליה שחיטה שאינה ראויה הא יכול לפדות בשעת פירכוס דבר העמדה והערכה היא[ה] כדאמרינן בפ"ב דחולין (דף ל.) ואין לך מוס גדול יותר משחיטה ואין סברא לומר דלפי שנפסל[ו] שוב אין לו פדיון דבשלמא פסול שהוא בשריפה כגון פיגול אין לו פדייה משום דמצוה לשורפו כדאמרינן בפרק כל שעה (פסחים ד' כד.) כל שנקבע פסול בשם ישרף אבל שחיטת חוץ אינה בשריפה אלא בקבורה כדאמרינן בפרק עד כמה (כתובות דף כח.) מי שאינו מומחה ורואה את הבכור ונשחט על פיו אבי זה יקבר ומיהו לדברי המפרש דלא חשיב המפרכסת כחיה אלא כגון ישראל בטומאה ובכרי בטהורה דלאו שחיטה היא דהיא דשחט בה שנים או רוב שנים ועדיין מפרכסת הרי היא כחיה דבפ"ב דחולין (ד' ל. [ז] ושם) אין משנה בשום מקום אלא היינו ההיא דהעור והרוטב (שם ד' קכא.) דשונים ישראל בטומאה כו'[ז] אבל היכא דשחטה כתיקונה[ח] לא חשיב מפרכסת כחיה מתישב כאן דשחיטת חוץ לאו בת פדייה היא כיון דשחיטה גמורה היא להוציא מידי נבילה וגם להתירה באכילה אם היה לה פדיון דהכא אליבא דר"ש קיימי דבין רבי יוחנן ובין ר"ל מודו דקדשי מזבח לר"ש היו בכלל העמדה והערכה כדאמרינן בפרק בתרא דתמורה (ד' נב:) ולא פליגי אלא אליבא דרבנן אבל מ"מ קשה לריש לקיש אליבא דרבנן דקדשי מזבח לא הוי בכלל העמדה והערכה כדאמר התם דלא משתמיט בשום מקום לשום תנא שיהיו נפדין ודוחק לומר דמדרבנן הוא דאין נפדין לפי שעשה מוס זה בידיים כשאר מעיל מוס שאין נשחט ויתר על ידי אותו מוס[ט] וי"ל דמוס שהוא מחייב חשיב מוס לפדות על ידו אבל מוס[י] דלאחר מיתה לא חשיב מוס כדתניא בסוף תמורה (לג.) בהדיא מתו תמימים יקברו בעלי מומים יפדו דלא בעי העמדה והערכה ואפילו הכי תמימים יקברו: **שלא** לשם בעליהן. וה"ה שלא לשמן אי נמי הטוא נמי קרי ליה שלא לשם בעליהן משום שלא עלו לבעלים לשם חובה ונראה לו דוחק להעמיד בנשפך הדם' ורב דימי דאמר כשנשפך הדם משום דניחא ליה לאוקמא בכל קדשים שחייב באחריותן [דבשלא] לשם בעליהן לא מתוקמא בפסח וחטאת דמפסלי שלא לשמן:

מסורת הש"ס

א) [לקמן עט.], ב) [לעיל יב: פסחים 5. סנהדרין קיב:], ג) כתובות יא. [עי' תוס' לעיל סג. ד"ה דעסו], ד) לעיל דף עח. [וש"נ], ה) רש"ל גורס ואפילו, ו) [ע"ש בתוספות ד"ה והתנן ועוד שם פד. ד"ה בעינן ותוס' כתובות נב. ד"ה הא לאחר שחיטה], ח) תוס' ד"ה והשתא וכו' לקמן. נ"ב תחילת דף עט וע"ש בתוס' ד"ה נגנב:

הגהות הב"ח

גליון הש"ס

תוס' ד"ה שחיטה וכו' דלאחר מיתה לא חשיב מוס. עי' בר"ש ריש מעילה ד"ה כמאן דמגלן:

מוסף תוס'

א. דהא האי סוגיא סברה דאהקדישו הגנב קאי. כ"פ. ב. דלא שייך למימר [בהו] השתא תורא דראובן כמו בקדשי מזבח שהקרבן קרב לכפר על הבעלים ונשחט לשמו ושם בעליו עליו. תוס' לקמן עט ע"א ד"ה גנב. [והכא] מיירי בקדשי מזבח, דסתם שור ושה מחיים הוי לקדושת מזבח. וימוקי יוסף. ג. לענין חייב ד' וה'. כ"פ. ד. ואפורתא קמא לא מיחייב משום דבעינן ושבחו כולו כדאמר לעיל (עב ע"ב). ר"פ. ה. דהרי היא כחיה לכל דבריה. תוס' כתובות נב ע"א ד"ה הא לאחר. ו. בשחיטה חרץ. תוס' שאנן בשיטמ"ק. ז. והתם דוקא מפרכסת היא כחיה דע"י שחיטה אינה ניתרת באכילה והויא כחיה עד שתמות. תוס' חולין קד ע"א ד"ה בעינן. ח. [ו]בשחיטה זו משתרי באכילה. תוס' חולין שם. ט. דמסתבר דמדאורייתא הוא דאין להם תקנה, דלא משתמיט בשום מקום דליהוי איסוריהו דרבנן, אלא משום דמילתא דפשיטא הוא דהוי שחיטה שאינה ראויה כו', [ו]אפילו לרבנן, ואפילו אליבא דריש לקיש. תוס' שאנן בשיטמ"ק. י. משום דלא משמע ליה סתמא דמתניתין בנשפך הדם. רש"ש.

עין משפט נר מצוה

קה א מי' פ"ב מהל' גניבה הלכה ט סמג עשין עח:

תורה אור השלם

1. כִּי יִתֵּן אִישׁ אֶל רֵעֵהוּ כֶּסֶף אוֹ כֵלִים לִשְׁמֹר וְגֻנַּב מִבֵּית הָאִישׁ אִם יִמָּצֵא הַגַּנָּב יְשַׁלֵּם שְׁנָיִם: שמות כב ו

מוסף רש"י

וגונב מבית האיש. אמר רחמנא ישלם שניים, ולא מבית הקדש. לאין תשלומי כפל לקדש (בכורות יא.). שחיטה שאינה ראויה לאכילה. לא שמה שחיטה. וכל חייב ואפילו הכי אסיק על ידי שחיטה אינו חל עליה (קדושין נח.).

רבינו חננאל

תני שילומי כפל. פיר' הגנב משלם הקרן ...., דוממין משלמין הכפל. גנב והקדיש ואחר כך טבח ומכר משלמין תשלומי כפל ואין משלמין ד' וה'. בשלמא אטביחה אינו חייב דכי טבח דהקדש טבח, אלא אהקדישו ניחייב מה לי מכרו להדיוט מה לי מכרו לשמים. דפרקינן, ר' שמע' היא וכולי'. והא מדקתאני סיפא ר' שמע' מכלל דרישא לאו ר' שמע', אלא בקדשים קלים ואליבא דר' יוסי הגלילי דאמ' קדשים קלים ממון בעלים הן וברשותיה קיימי. ואסיקנה, לא שנא קדשי קדשים ולא שנא קדשים קלים פטור. מאי קשיא לך, מה לי מכרו להדיוט מה לי מכרו לשמים, מכרו להדיוט מעיקרא תורא דראובן השתא תורא דשמע', מכרו לשמים מעיקרא תורא מיקרי והשתא תורא מיקרי. ר' שמע' אומ' קדשים שחייב באחריותן וכולי', נהי דסבר ר' שמע' מה לי מכרו להדיוט מה לי מכרו לשמים, איפכא מיבעי, ליה קדשים שחייב באחריותן, כגון דאמ' הרי עלי עולה, פטור, דהא אכתי לא נפק מרשותיה. אבל אם אמ' הרי זה עולה שאין חייב באחריותן, חייב דנפקו להו מרשותיה. אמרי, ר' שמע' אמילתא אחריתי קאי, וכן הגונב הקדוש מבית בעלין טבחו או מכרו פטור, מאי טעמא וגנב מבית האיש קרינא ביה. ולר' שמע' שחיטה שאינה ראויה לאו שמה שחיטה, אמאי חייב בטביחה. דפרקינן משמ' דר' יוחנן, בשוחט תמימים בפנים לשום בעליהן שהיא שחיטה ראויה. ואקשינן כיון ששחטן לשם בעליהן הרי חזרה קרן לבעלין, אמאי חייב. ואוקימנה בשנשפך הדם ולא עלו לבעלין לפיכך חייב כי לא חזרה קרן לבעלין.

תלמוד בבלי מהדורת נהרדעא החדש, באדיבות הוצאת ח. וגשל, © כל הזכויות שמורות